

Rapport
Evaluatie weblectures
Universiteit Utrecht

Expertisecentrum ICT in het Onderwijs, IVLOS
Renée Filius
Ineke Lam
December 2009

Colofon

Auteurs: Renée Filius
Ineke Lam

Korte beschrijving: Dit document is ontwikkeld in het kader van het project 'Evaluatie weblectures' van het Expertisecentrum ICT in het onderwijs (IVLOS, Universiteit Utrecht).

Contactadres

Expertisecentrum ICT in het Onderwijs
IVLOS, Universiteit Utrecht
Renée Filius
Postbus 80.127
3508 TC Utrecht
030-2533914
r.m.filius@uu.nl
ictexpertisecentrum@uu.nl
<http://www.uu.nl/ivlos-ictexpertisecentrum>

De Creative Commons Naamsvermelding-Niet-commercieel-Gelijk delen 2.5 Nederland Licentie is van toepassing op dit werk. Ga naar <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/nl/> of stuur een brief naar Creative Commons, 559 Nathan Abbott Way, Stanford, Californië 94305, VS om deze licentie te bekijken.

Inhoudsopgave

Management Samenvatting	4
1. Inleiding en overzicht project	7
1.1 Inleiding	7
1.2 Projectdoelstelling	7
1.3 Opbouw van dit rapport.....	8
2. Onderzoek	9
2.1 Inleiding	9
2.2 Onderzoeksvragen en -methode.....	9
3. Resultaten	11
3.1 Inleiding	11
3.2 Achtergrondgegevens.....	12
3.3 Motieven docenten	12
3.4 Gebruik.....	13
3.5 Didactische toepassingen	14
3.6 Techniek en organisatie.....	15
3.7 Leerresultaten	19
3.8 Toekomst	19
4. Conclusies en aanbevelingen.....	20
4.1 Inleiding	20
4.2 Conclusies en aanbevelingen met betrekking tot het motief voor en initiatief van het opnemen van weblectures	20
4.3 Conclusies en aanbevelingen met betrekking tot het (didactisch) gebruik van weblectures	21
4.4 Conclusies en aanbevelingen met betrekking tot professionalisering en ondersteuning bij het gebruik van weblectures.....	23
4.5 Conclusies en aanbevelingen met betrekking tot de techniek en organisatie rondom weblectures	23
4.6 Conclusies en aanbevelingen met betrekking tot weblectures in toekomst....	25
Referenties.....	26

Bijlagen:

1. Vragenlijst docenten
2. Vragenlijst studenten
3. Verbetersuggesties van studenten

Management Samenvatting

De belangrijkste onderzoeksvraag in dit onderzoek is: "*Hoe wordt het gebruik van de voorzieningen van weblectures geëvalueerd door docenten en studenten aan de UU?*"

Bij de Universiteit Utrecht zijn in 2009 ongeveer 500 weblectures opgenomen door in totaal 73 docenten (exclusief gastdocenten). Elk van deze docenten en elk van zijn/haar studenten heeft één keer na afloop een digitale vragenlijst ontvangen. Hiervan hebben 27 docenten een vragenlijst ingevuld. De respons komt hiermee op 37%. Daarnaast zijn in totaal 2923 vragenlijsten verstuurd naar studenten. Van hen hebben er 526 een ingevulde vragenlijst geretourneerd. Dit is een respons van 18%.

Aangezien de respons op de vragenlijst voor zowel de docenten als de studenten laag is, kunnen de resultaten niet naar de hele doelgroep worden geëxtrapoleerd. Het onderzoek is dus niet representatief. De uitspraken en conclusies die in dit rapport worden gedaan hebben slechts betrekking op de groep die de vragenlijst heeft ingevuld en gerapporteerd. Dit is van belang bij het interpreteren van de data.

Uit het onderzoek blijkt dat studenten over het algemeen heel tevreden zijn met deze service, maar dat zij ook allerlei verbeteringsuggesties hebben. Een meerderheid vindt dat alle colleges opgenomen moeten worden ten behoeve van weblectures. Docenten zijn ook tevreden, maar wel gematigder.

Hieronder worden de conclusies en aanbevelingen weergegeven.

Motief voor en initiatief van het opnemen van weblectures

- Docenten nemen weblectures voornamelijk op om herhaling van de stof mogelijk te maken voor studenten. Een andere belangrijke reden is het toegankelijk maken van het onderwijs voor specifieke doelgroepen.
- Weblectures zijn geschikt voor studenten met een functiebeperking.
- Docenten zijn slechts in 20% van de gevallen initiatiefnemers bij het opnemen van een weblecture. In bijna de helft van de gevallen is het de coördinator van de opleiding.

Aanbevelingen:

- Verlagen van de drempel om weblectures aan te vragen door het vereenvoudigen van de aanvraagprocedure (door faculteiten).
- Reserveren financiële middelen (door de faculteiten).
- Meer PR en voorlichting over weblectures (en hun didactische toepassingen) voor docenten (door alle partijen in LectureNet).

(Didactisch) gebruik van weblectures

- Weblectures worden vrij conservatief ingezet door docenten: vooral voor de registratie van hoorcolleges voor voltijds bachelorstudenten. Het feit dat docenten nu weinig weblectures (willen) hergebruiken, heeft daar wellicht mee te maken. Wanneer weblectures niet alleen ingezet worden als herhaling van een hoorcollege, maar als additioneel leermiddel, zal dit mogelijk anders zijn. Denk bijvoorbeeld aan het verdiepen van een bepaald onderwerp of de uitleg van een

bepaald concept of model. Ook het aantal weblectures dat bekeken wordt per student zal dan hoger uitvallen.

- Weblectures zijn voor een meerderheid van de studenten niet van invloed op het collegebezoek. Slechts 10% van de studenten bezocht (meer dan) de helft van de colleges niet omdat de colleges online beschikbaar zouden komen te staan.
- Tweederde van de docenten is van mening dat weblectures bijdragen aan het verhogen van het studiesucces.
- Docenten ondernemen meestal geen specifieke activiteiten om het leereffect van weblectures te verhogen. Er zijn meerdere onderwijskundige toepassingen van weblectures, die het interactief en/of activerend leren stimuleren en waarvan verwacht wordt dat ze het onderwijskundig rendement vergroten. Uit de vragenlijst blijkt dat zowel docenten als studenten hier nauwelijks van op de hoogte te zijn. Het project 'OASE' waarin de Universiteit Utrecht participeert, biedt de gelegenheid om hier meer ervaring mee op te doen en zodoende good practices te verzamelen.

Aanbevelingen:

- Docenten informeren over didactische toepassingen van weblectures, met name de inzet van de weblectures als additioneel leermiddel, bijvoorbeeld ter verdieping van de stof (door Expertisecentrum ICT in het onderwijs en door de ICTO-adviseurs in faculteiten).
- Voorbeelden van docenten die 'de weblecture als additioneel leermiddel' inzetten en die beschikbaar stellen aan andere docenten (door Lecturenet).
- Docenten informeren over de manier waarop zij het leereffect van weblectures kunnen verhogen en voorbeelden van collega's laten zien die hiermee hebben gewerkt (door Expertisecentrum ICT in het onderwijs en door de ICTO-adviseur).
- Ontwikkelen van een verdiepingsworkshop: meer met weblectures dan alleen het opnemen van een hoorcollege (door Lecturenet en/of OASE en of ICTO-adviseur).
- Vanuit de technische ondersteuning kunnen technische verbeteringen nader worden onderzocht. Te denken valt aan bijvoorbeeld het maken van een hoofdstukindeling en het geschikt maken van een toets waarin naar (specifieke delen van) weblectures verwezen kan worden.

Professionalisering en ondersteuning

- Een meerderheid van de docenten wil didactische ondersteuning bij het inzetten van weblectures, in de eerste plaats door middel van voorbeelden van collega's en op de tweede plaats vanuit het Expertisecentrum ICT in het onderwijs van het IVLOS.
- Ongeveer de helft van de docenten ziet een bijdrage van de weblectures in de professionalisering van de docent.

Aanbevelingen:

- Het Expertisecentrum ICT in het onderwijs zal, in nauwe samenwerking met de facultaire ICTO-coördinatoren het leren van collega's faciliteren.
- Het Expertisecentrum ICT in het onderwijs kan in samenwerking met de facultaire ICTO-coördinatoren didactische ondersteuning, voorlichting en voorbeelden bieden aan docenten.
- Onderzoeken of het gebruik van weblectures een plaats kan krijgen in professionaliseringstrajecten van docenten, zoals het BKO-traject (door faculteiten).

Techniek en organisatie

- Na de opstartproblemen zijn er minder technische problemen geweest
- Voor de organisatorische problemen is het lastig een oplossing te vinden. Tweederde van de docenten rapporteert dat zich geen organisatorische problemen hebben voorgedaan tijdens de laatste opname. De docenten die wel problemen hebben ervaren, noemen dat de cameraman niet verscheen, de opname pas startte toen het college al bezig was, het werkcollege in plaats van het hoorcollege werd opgenomen of opnamen die te laat online beschikbaar waren.

Aanbevelingen:

- Onderzoeken hoe de problemen met de zendmicrofoon structureel verholpen kunnen worden (door LectureNet). Wellicht kan de cameraman standaard een werkend reserve-exemplaar meenemen.
- Communiceer vooraf dat het college 10 minuten na aanvang begint zodat er voldoende tijd is om de opnameapparatuur op te bouwen (door Lecturenet en door ICTO-adviseur).
- Als vooraf geen zekerheid is over het beschikbaar komen van de weblectures, geef dat dan vooraf aan om verkeerde verwachtingen te voorkomen. In geval van studio-opnamen is hier meestal wel zekerheid over te geven (door opleidingscoördinator of faculteit).
- Evalueer na elke opname of er problemen zijn geweest rondom techniek en organisatie en zo ja, welke; en koppel oplossingen terug aan de betrokkenen (door CIM).

Weblectures in de toekomst

- De Universiteit Utrecht moet ook in de toekomst doorgaan met het gebruik van weblectures. Studenten zijn over het algemeen heel tevreden met deze service en een meerderheid vindt dat alle colleges opgenomen moeten worden ten behoeve van weblectures. Docenten zijn hier gematigder over.
- Vanuit didactisch en financieel perspectief is het niet wenselijk om alle hoorcolleges op te nemen. Dit brengt hogere kosten met zich mee en levert niet per definitie onderwijskundige meerwaarde op. Geadviseerd wordt om kritisch te blijven kijken naar welke opnamen wel of juist niet gemaakt worden en daarin afgewogen keuzes te maken op basis van een kosten/batenanalyse.

Aanbevelingen:

- Per situatie kritisch beoordelen of het maken van een weblecture meerwaarde biedt (op basis van een kosten/batenanalyse) (door faculteiten).

1. Inleiding en overzicht project

1.1 Inleiding

Sinds 2007 wordt door de Universiteit Utrecht (UU) een beperkt aantal hoorcolleges online ter beschikking gesteld in de vorm van zogenaamde 'weblectures'. Sindsdien is ervaring opgedaan met dit onderwijsmiddel. Onder weblectures wordt verstaan het opnemen van hoorcolleges, lezingen en workshops en via internet aanbieden aan studenten. Weblectures, ook wel videocolleges en webcolleges genoemd, worden op verschillende wijzen ingezet in het onderwijsproces: als extra faciliteit voor studenten, in het kader van afstandsonderwijs of voor gastdocenten die niet tijdens college uren beschikbaar zijn. Het onderwijs kan er flexibeler en toegankelijker door worden gemaakt. Een voorbeeld van een weblecture is het [gastcollege over de Kwaliteit van Zorg](#). Andere voorbeelden zijn te zien op <http://www.lecturenet.nl/>.

In 2008 is besloten dat op kleine schaal voorzieningen aangeschaft worden om weblectures op te nemen. Er worden vier mobiele sets aangeschaft, waarvan twee door de faculteiten Geesteswetenschappen en Sociale Wetenschappen. De resterende twee sets zijn door de directie ICT aangeschaft voor universiteitsbreed gebruik. De coördinatie en uitvoering wordt verzorgd door het Centrum voor Informatisering en Mediagebruik (CIM) en de onderwijskundige ondersteuning door de facultaire ICTO-adviseur in samenwerking met het Expertisecentrum ICT in het onderwijs van het IVLOS.

Uit de verschillende initiatieven rondom weblectures binnen de Universiteit Utrecht is LectureNet ontstaan. Dit is de dienst voor het opnemen en aanbieden van hoorcolleges van de Universiteit Utrecht. LectureNet is ontstaan vanuit een samenwerkingsverband tussen de faculteiten Geesteswetenschappen en Sociale Wetenschappen, het CIM, IDC, IVLOS Expertisecentrum ICT in het onderwijs en Directie ICT-UU en is een onderdeel van CIM Multimedia, zie ook <http://www.lecturenet.nl/>.

Voorts werkt het Expertisecentrum ICT in het onderwijs vanaf de tweede helft van 2008 aan een project over de didactische meerwaarde van weblectures. Binnen het kader van dit project wordt kennis over de didactiek bij weblectures verzameld, verspreid en toegepast.

Tot slot is de Universiteit Utrecht een van de initiatiefnemers en participant aan het nationale project 'OASE' in het kader van het Nationaal Actie Plan van SURF. Binnen dit project werken elf instellingen uit het hoger onderwijs en twee bedrijven mee aan het bepalen van de didactische meerwaarde van weblectures. Dit project loopt van september 2009 tot september 2011.

1.2 Projectdoelstelling

Het doel van het project is het evalueren van het gebruik van de voorzieningen van weblectures bij docenten en studenten en het peilen van de belangstelling en het draagvlak bij opleidingsdirecteuren, docenten, ondersteuners en studenten.

Alle UU-faculteiten

Het project richt zich op de faculteiten van de UU. Alle docenten die opnames van colleges aanvragen bij LectureNet zijn na de opname(s) bevraagd. Ook alle studenten voor wie de opnames gemaakt zijn hebben een schriftelijke enquête ontvangen.

Docenten en studenten

De primaire doelgroep voor dit project zijn de docenten en studenten van de Universiteit Utrecht. Voor docenten is gekozen omdat zij degenen zijn aan wie op grond van de resultaten adviezen gegeven worden voor de inrichting van hun onderwijs. Voor studenten is gekozen omdat de weblectures uiteindelijk voor hen worden gemaakt.

Secundaire doelgroepen is de technische ondersteuning (waaronder de betrokken student-assistenten, die de colleges opnemen en enkele betrokken CIM-medewerkers). De secundaire doelgroep bestaat tevens uit onderwijsondersteuners (bijvoorbeeld ICT en Onderwijs- coördinatoren) en overig onderwijsmanagement. Voor deze secundaire doelgroep is gekozen omdat zij betrokken zijn bij de techniek en organisatie en in een aantal gevallen bij het aanvragen of reserveren van de financiële middelen.

Inhoudelijke afbakening

Een verschil met eerdere evaluatieonderzoeken naar weblectures is dat dit onderzoek grootschaliger van opzet is en dat er gericht onderzoek gedaan wordt naar de didactische meerwaarde voor het onderwijs.

Bij de onderzoeksofzet worden ook de verwachtingen meegenomen die de docenten vooraf hebben ten aanzien van de weblectures. Naast de onderwijskundige invalshoek is ook gekeken naar organisatorische aspecten, zoals: welke onderwijskundige ondersteuning is nodig en waar moet die worden ondergebracht, wat is wenselijk ten aanzien van de professionalisering van de docenten en ondersteuners.

Er wordt niet onderzocht of de voorziening Mediasite voldoet. Dat is immers al in eerdere projecten onderzocht.

1.3 Opbouw van dit rapport

In het volgende hoofdstuk wordt de onderzoeksvraagstelling en de onderzoeksmethode toegelicht. Hierna wordt algemene informatie gegeven over de onderzochte groep docenten en studenten.

In hoofdstuk drie worden de resultaten beschreven aan de hand van de onderzoeksvragen.

In hoofdstuk vier worden de conclusies en aanbevelingen beschreven. Ook wordt gereflecteerd op de wijze waarop weblectures ingezet worden bij de Universiteit Utrecht.

De bij dit onderzoek gebruikte vragenlijsten zijn te vinden in de bijlagen.

2. Onderzoek

2.1 Inleiding

Het doel van het project is het evalueren van het gebruik van de voorzieningen van weblectures bij docenten en ondersteuners en het peilen van de belangstelling en het draagvlak bij opleidingsdirecteuren, docenten, ondersteuners en studenten. Om dit doel te bereiken is een evaluatieonderzoek opgezet onder deze doelgroepen.

In het onderzoek is sprake van twee doelgroepen: primair de docenten afkomstig van alle faculteiten die minimaal één weblecture hebben opgenomen en hun studenten, secundair de technische ondersteuners.

In dit hoofdstuk komt de opzet van het onderzoek aan de orde.

2.2 Onderzoeksvragen en -methode

Hoofd- en onderzoeksvragen

De belangrijkste onderzoeksvraag in dit onderzoek is:

“Hoe wordt het gebruik van de voorzieningen van weblectures geëvalueerd door docenten en studenten aan de UU?”

Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden, is een aantal subvragen opgesteld:

- Wat zijn de verwachtingen van docenten ten aanzien van het gebruik van weblectures?
- Hoe worden weblectures door zowel docenten als studenten gebruikt?
- Welke didactische toepassingen zijn gehanteerd bij het gebruik van weblectures?
- Welke ondersteuning is door docenten gewenst om weblectures onderwijskundig verantwoord in te zetten?
- In hoeverre hebben zich technische of organisatorische problemen voorgedaan bij het opnemen en/of bekijken van de weblectures bij respectievelijk docenten en studenten?
- Hoe percipiëren docenten en studenten de relatie tussen het gebruik van weblectures en het leerresultaat?
- In hoeverre moet de Universiteit Utrecht volgens docenten en studenten in de toekomst doorgaan met het gebruik van weblectures?

Onderzoeksmethode en- instrumenten

Het onderzoek bestaat uit een kwantitatief en een kwalitatief deel. Het kwantitatieve onderzoek bestaat uit een digitale vragenlijst die wordt verspreid onder alle docenten die minimaal een weblecture hebben laten opnemen en hun studenten. Het kwalitatieve deel bestaat uit interviews met de technische ondersteuning (CIM) en gesprekken met de facultaire ICTO-coördinatoren.

De vragenlijst voor de docenten is op twee momenten uitgezet: juli 2009 en november 2009. De vragenlijsten voor de studenten zijn eveneens in juli en november 2009 verspreid. Zie bijlage 1 en 2 voor voorbeelden van beide vragenlijsten.

De namen en e-mailadressen van de docenten zijn aangeleverd door het CIM. Vervolgens zijn de namen van de studenten aangeleverd door de ICTO-coördinator van de faculteit op basis van de lijst met docenten (en de cursussen die opgenomen zijn) van het CIM.

Alle docenten en studenten hebben een e-mail ontvangen met een link naar een digitale vragenlijst. Docenten en studenten die deze na twee weken (eerste groep) of na één week (tweede groep) nog niet hadden ingevuld, hebben een herinnering ontvangen via de e-mail.

Zowel in juli als in oktober heeft er een gesprek plaatsgevonden met de persoon van het CIM die verantwoordelijk is voor de opnamen. Tussentijds is regelmatig telefonisch contact geweest om elkaar te informeren over de stand van zaken.

In het volgende hoofdstuk, hoofdstuk 3, worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd.

3. Resultaten

3.1 Inleiding

In deze paragraaf worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd. Het onderzoek is niet volledig conform de opzet uitgevoerd. Het kwantitatieve deel, de vragenlijst onder docenten en studenten is uitgevoerd zoals gepland. Het kwalitatieve deel is deels uitgevoerd. Er hebben wel gesprekken plaatsgevonden met de technische ondersteuning, maar niet met de opleidingsdirecteuren en docenten. De reden hiervoor is dat er voor gekozen is om hiertoe eerst te overleggen met de facultaire ICTO-coördinatoren. Twee ICTO-coördinatoren gaven aan bereid en in staat te zijn om een gesprek met de opleidingsdirecteur en docenten te arrangeren. Vervolgens is de einddatum van deze rapportage vervroegd om vooraf onvoorziene organisatorische redenen. Het bleek toen voor de betreffende ICTO-coördinatoren niet meer mogelijk om vóór de einddatum van de rapportage een evaluatiegesprek te plannen met de opleidingsdirecteur en enkele docenten.

Respons

Er zijn in totaal 73 vragenlijsten verstuurd naar docenten die minimaal één weblecture hebben laten opnemen. Hiervan hebben 27 docenten een vragenlijst ingevuld. De respons komt hiermee op 37%.

Daarnaast zijn in totaal 2923 vragenlijsten verstuurd naar studenten. Van hen hebben er 526 een ingevulde vragenlijst geretourneerd. Dit is een respons van 18% (Zie tabel 1).

Doelgroep	Totaal aantal verstuurd	Respons N	Respons %
Docenten	73	27	37%
Studenten			
– Sociale wetenschappen	1243	200	16%
– Bètafaculteit	533	156	29%
– Geesteswetenschappen	194	36	19%
– Recht, Bestuur en Organisatiewetenschappen	953	134	14%
Studenten totaal	2923	526	18%

Tabel 1: Overzicht van de verstuurde en geretourneerde vragenlijsten (respons) per doelgroep.

Representativiteit

Aangezien de respons op de vragenlijst voor zowel de docenten als de studenten laag is, kunnen de resultaten niet naar de hele doelgroep worden geëxtrapoleerd. Het onderzoek is dus niet representatief. De uitspraken en conclusie die in dit rapport worden gedaan hebben slechts betrekking op de groep die de vragenlijst heeft ingevuld en gerapporteerd. Dit is van belang bij het interpreteren van de data.

Opbouw hoofdstuk

Alvorens de resultaten per onderzoeksvraag te presenteren, worden eerst kort de achtergrondgegevens van de doelgroepen beschreven.

3.2 Achtergrondgegevens

In deze paragraaf worden achtergrondgegevens gepresenteerd van zowel de docenten (in welke faculteit zijn zij werkzaam, ervaring met het opnemen van weblectures of niet) als de weblectures (waar onder voor welke doelgroep-voltijd/deeltijd, bachelor/master).

Meer dan de helft van de docenten die een of meerdere weblectures heeft laten maken, is werkzaam bij de faculteit Sociale Wetenschappen (56%). 22% van de docenten is werkzaam bij de faculteit Bètawetenschappen. De overige docenten die een opname hebben laten maken zijn werkzaam bij de faculteiten Geesteswetenschappen, Recht, Economie, Bestuur en Organisatie, en Geneeskunde. De overige docenten die een opname hebben laten maken zijn niet werkzaam bij een faculteit maar bij HOVO (Hoger Onderwijs Voor Ouderen).

62% van de docenten heeft al vaker een weblecture laten opnemen; minimaal één keer en maximaal twintig keer. Voor 35% van de docenten is het de eerste keer dat ze één of meerdere weblectures hebben laten opnemen.

Van de studenten die een vragenlijst hebben ingevuld, geeft 8% aan een beperking (zoals een functiestoornis, chronische ziekte of handicap) te hebben. Dat is slechts een deel van de 16,5% van de studenten aan de universiteit die gemiddeld een beperking heeft (Severiens e.a., 2009).

3.3 Motieven docenten

In deze paragraaf worden de resultaten met betrekking tot de volgende onderzoeksvraag besproken:

Wat zijn de motieven van docenten om weblectures op te nemen?

Met behulp van de vragenlijst is gevraagd naar de redenen waarom de weblectures zijn ingezet en de initiatiefnemer tot het laten maken van de opnamen. Aanvankelijk was het ook de bedoeling om te vragen naar verwachtingen van de docenten over het gebruik van weblectures. Omdat het om logistieke redenen niet haalbaar was om zowel voorafgaand aan als na afloop van de weblectures vragenlijsten uit te zetten, is er vanaf gezien om deze vragen op te nemen in de vragenlijst die na afloop van de (laatste) weblectures is afgenomen. Met terugwerkende kracht vragen naar verwachtingen levert immers onbetrouwbare informatie op. Om die redenen is de onderzoeksvraag geherdefinieerd en is gevraagd naar motieven om weblectures op te nemen.

Ruim de helft van de weblectures (58%) is vooral opgenomen om herhaling van de stof mogelijk te maken door studenten. In meer dan een kwart ging het in de eerste plaats om het toegankelijk maken van het onderwijs voor specifieke doelgroepen (zoals gehandicapten en deeltijders). Andere redenen die zijn genoemd, zijn bijvoorbeeld: vanwege de dreiging van de Mexicaanse griep, vanuit nieuwsgierigheid en voor internationale studenten. Weblectures worden door deze docenten niet opgenomen om verdieping van de stof aan te bieden of vanuit efficiëncy-redenen (om het de volgende keer niet nogmaals te hoeven doen, vanuit tijdsbesparingmotieven).

Het initiatief tot het maken van de weblecture werd in ongeveer de helft van de gevallen genomen door de coördinator van de opleiding (48%), in minder dan 20%

door de docent zelf en in 15% door de ICTO-coördinator. Een docent die zelf het initiatief heeft genomen, heeft daar wel moeite voor moeten doen: *"Het heeft me heel veel tijd gekost om het departement te overtuigen van de zin van deze uitgave, terwijl de studenten en ik er als leermiddel heel enthousiast over zijn."*

Het feit dat het opnemen van een weblecture momenteel 150 euro kost, heeft voor alle docenten op twee na geen invloed gehad op het aantal opnamen dat ze hebben laten maken. Deze twee docenten hebben vanwege het bedrag van 150 euro minder opnames laten dan ze oorspronkelijk van plan waren. Een kanttekening hierbij is nogmaals dat de docent slechts in minder dan 20% de initiatiefnemer was. Bovendien zijn docenten die (vanwege de kosten) géén weblectures hebben laten maken niet bij dit onderzoek betrokken.

3.4 Gebruik

In deze paragraaf worden de resultaten met betrekking tot de volgende onderzoeksvraag besproken:

Hoe worden weblectures door zowel docenten als studenten gebruikt?

Het gaat hier niet om het didactisch gebruik maar om het feitelijk gebruik.

Docenten

Van de weblectures is ongeveer driekwart opgenomen voor voltijdstudenten (77%) en nog geen 4% voor deeltijdstudenten. Het resterende deel wordt opgenomen voor zowel voltijd- als deeltijdstudenten. Er zijn geen opnamen specifiek voor contractonderwijs gemaakt. Verder worden de opnamen hoofdzakelijk voor bachelorstudenten gemaakt (89%).

Van de docenten zou 44% de opname bij een volgende cursus opnieuw willen gebruiken en 33% zou dat misschien willen. 15% van de docenten wil de opname niet opnieuw gebruiken. Redenen die ze daarvoor noemen zijn onder andere, omdat colleges elk jaar veranderen, de kwaliteit niet goed genoeg wordt gevonden of het geen toegevoegde waarde heeft voor de doelgroep.

Tot slot geeft ongeveer 52% van de docenten aan dat ze niet weten of de opname van weblectures hun departement geld kost, terwijl 45% daarvan wel op de hoogte is.

Studenten

Ongeveer 30% van de studenten geeft aan dat per vak tussen vijf en acht weblectures beschikbaar zijn terwijl 22% aangeeft dat er tussen de negen en veertien opnames zijn. 22% van de studenten geeft aan dat ze alle weblectures hebben bekeken en 44% heeft minder dan de helft of geen van de weblectures gezien (respectievelijk 30% en 14%). Weblectures worden vrijwel nooit op de universiteit bekeken, maar altijd elders (bijvoorbeeld thuis).

85% van de studenten is het (zeer) eens met de stelling dat weblectures nuttig zijn bij het voorbereiden van het tentamen; 55% is het hiermee zeer eens en 30% is het eens met deze stelling.

Kijkgedrag van weblectures

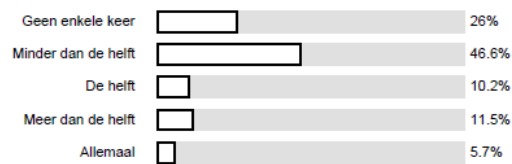
57% van de studenten heeft de hele weblecture bekeken, 22% doet dit ook, maar spoelde daarbij veel vooruit. Het resterende aantal studenten (21%) bekeek de weblecture niet helemaal maar was op zoek naar specifieke onderdelen die ze hebben bekeken. Daarnaast bekeek ongeveer 60% van de studenten meerdere keren hetzelfde weblecture of een deel ervan. 92% van de studenten is het (zeer)

eens met de stelling dat het bekijken van weblectures via internet goed gaat, respectievelijk 57% (zeer mee eens) en 35% (tamelijk mee eens). Vijf studenten vragen of weblectures downloadbaar gemaakt kunnen worden zodat ze onderweg bekeken kunnen worden.

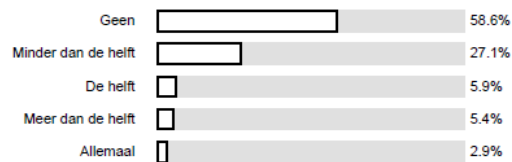
Collegebezoek in relatie tot weblectures

Aan studenten is gevraagd hoe vaak ze een (deel van het) het college niet hebben bijgewoond maar wel online hebben bekeken en hoe vaak ze niet naar een college zijn gegaan omdat het toch online zou komen te staan. Zie figuur 1a en 1b voor de resultaten.

1. Hoe vaak heb je een (deel van een) college niet bijgewoond maar het wel online bekeken?

2. Hoe vaak ben je niet naar een college gegaan omdat het toch online zou komen te staan?

Figuur 1a en 1b: Resultaten vragen over bijwonen colleges in relatie tot weblectures

Uit figuur 1a komt naar voren dat 47% van het aantal studenten een (deel) van een college niet heeft bijgewoond maar wel online heeft bekeken. Slechts 6% heeft geen enkel college bijgewoond maar wel online bekeken. Overigens is het online beschikbaar stellen van collegeopnames voor meer dan de helft van de studenten (59%) niet van invloed op het collegebezoek (zie figuur 1b). Voor ongeveer een kwart van de studenten is dat wel het geval: 27% van de studenten bezoekt één of enkele (minder dan de helft) van de beschikbare colleges niet, omdat ze toch online komen te staan. Van de studenten heeft 3% geen enkel college live gevolgd omdat de opnames toch online beschikbaar zouden komen.

Bekendheid en vindbaarheid van weblectures

De meerderheid van de docenten (59%) geeft aan dat studenten via de elektronische leeromgeving zijn geattendeerd op de weblectures. Daarnaast geeft 22% van de docenten aan dat er naar is verwezen tijdens het hoorcollege. Ook geeft een aantal docenten aan dat ze niet weten of en hoe studenten erop zijn geattendeerd.

3.5 Didactische toepassingen

Centraal in deze paragraaf staan de volgende twee onderzoeksvragen:

- Welke didactische toepassingen zijn gehanteerd bij het gebruik van weblectures?
- Welke ondersteuning is door docenten gewenst om weblectures onderwijskundig verantwoord in te zetten?

Docenten

Weblectures zijn voornamelijk ingezet voor het registreren van hoorcolleges (89%). De resterende 11% betreft gast- en instructiecolleges en een combinatie van hoor- en werkcollege. Door 82% van de docenten worden geen specifieke activiteiten verricht om het leereffect van de weblecture te vergroten. Vijf docenten verrichten wel specifieke activiteiten, te weten: uitleg vooraf van basisbegrippen en concepten (n=2), een zelftoets (n=1), uitwisseling van de weblecture met iemand anders (n=1) en het inzetten van de poll-functie (vragen stellen die online beantwoord kunnen worden (n=1).

Met de stelling: Weblectures zijn het meest geschikt om hoorcolleges interactiever te maken, is 72% het in meer of mindere mate het oneens, respectievelijk 45% en 27%. Dit komt overeen met de manier waarop weblectures momenteel worden ingezet, namelijk vooral als registratiemiddel en zonder extra interactiemogelijkheden zoals stemmen, de mogelijkheid om vragen te stellen door studenten, gerichte vragen vooraf door docenten of door middel van toetsen.

59% van de docenten wil graag didactische ondersteuning bij het inzetten van weblectures, bijvoorbeeld door voorbeelden te zien van collega's (22%), door het advies door een IVLOS-adviseur van het Expertisecentrum ICT in het onderwijs (19%), door het volgen van een cursus (11%) of door advies van de facultaire ICTO-coördinator (7%).

Tot slot, is ongeveer de helft van de docenten het in meer of mindere mate eens met de stelling dat weblectures bijdragen aan de professionalisering van de docent; 38% is het hier een beetje mee eens en 13% is het hiermee eens. 29% van hen is het hier noch mee eens/noch mee oneens en 21% is het hier in meer of mindere mate mee oneens.

Studenten

Studenten maken op verschillende manieren gebruik van weblectures. De weblectures worden het meest gebruikt voor: het volgen van gemiste (delen van) hoorcolleges (59%), het herhalen van stof (53%), het oefenen voor een tentamen (48%) en het maken van aantekeningen (38%). 81% van de studenten is het niet eens met de stelling dat ze door de opnames minder aantekeningen hebben gemaakt; 52% is het hier zeer mee oneens en 29% is het er mee oneens.

3.6 Techniek en organisatie

In deze paragraaf staat de volgende onderzoeksvraag centraal:

In hoeverre hebben zich technische of organisatorische problemen voorgedaan bij het opnemen en/of bekijken van de weblectures bij respectievelijk docenten en studenten?

Eerst worden de resultaten met betrekking tot de techniek gepresenteerd, daarna komt de organisatie aan bod. Naast de docenten en studenten, worden hier ook resultaten opgenomen vanuit de technische ondersteuning.

Techniek

Docenten

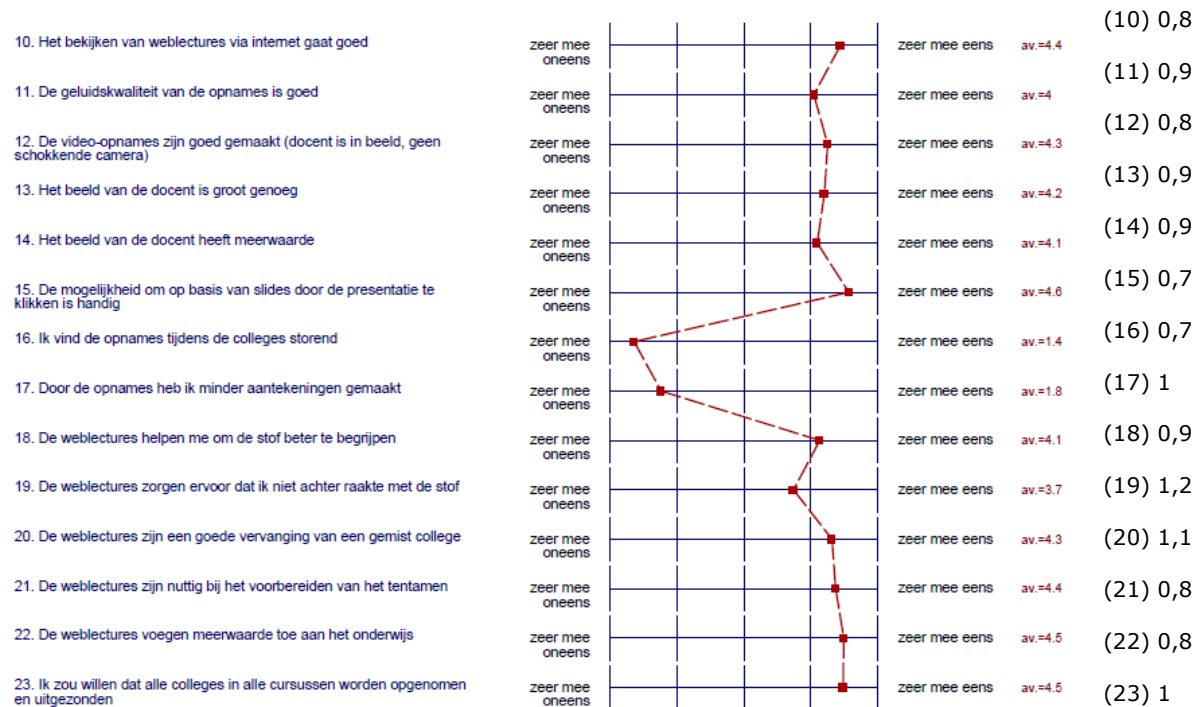
59% van de docenten geeft aan dat zich geen technische problemen hebben voorgedaan tijdens het opnemen van de laatste weblecture. Bij 41% waren er wel problemen. Het meest voorkomende probleem was dat de zendermicrofoon niet goed

werkte. Andere problemen die werden genoemd, zijn: problemen met het licht in de zaal (opname te donker) en verkeerd aangesloten of niet werkende (opname)-apparatuur (waardoor de power point presentatie niet werkte of niet synchroon liep met het geluid).

Studenten

De studenten is een aantal stellingen voorgelegd die betrekking hebben op de techniek. Opvallend is dat slechts rond de 350 van de 527 respondenten de stellingen hebben beantwoord. De reden daarvan is niet bekend.

Gemiddelde per stelling/ standaarddeviatie per stelling

Figuur 2: Gemiddelde en standaarddeviatie per stelling voor studenten

Zoals te zien is in figuur 2, is met de stelling: 'de geluidskwaliteit van de opnames is goed', 79% het in meer of mindere mate het eens (respectievelijk 57% en 35%). Een hoger percentage, namelijk 85%, is het eens met de stelling dat de video-opnames goed zijn gemaakt (docent is in beeld, geen schokkende camera); respectievelijk 43% is het zeer eens met deze stelling en 42% is het er mee eens. Verder is 84% het (zeer) eens met de stelling dat het beeld van de docent groot genoeg (respectievelijk 42% en 42%).

Meest genoemde suggesties ter verbetering door studenten:

Hieronder worden de meest genoemde verbeteringsuggesties door studenten genoemd. Het cijfer achter elke suggestie geeft het aantal respondenten weer dat de verbeteringsuggestie heeft gegeven.

Suggesties die vijf of minder keer zijn gegeven, zijn niet opgenomen. Die zijn wel te vinden in bijlage drie.

- Verbeteren van de kwaliteit van het geluid. Het geluid is nu vaak te zacht of niet continu aanwezig, al dan niet door problemen met de microfoons. Ook loopt het geluid soms niet synchroon met beeld. (62)
- Sneller online plaatsen van weblectures, bij voorkeur binnen drie dagen. (28)
- Bij alle of bij meer cursussen aanbieden. (27)
- Geen verkeerde verwachtingen scheppen. Duidelijk aangeven of een college online wordt gezet en dat dan ook doen. Nu werden niet alle colleges kwamen online gezet terwijl dat wel vooraf wel was aangegeven. (19)
- Mogelijkheid bieden om te zien waar de docent naar wijst op de slide: zien waar docent pointer op richt of welke aantekeningen hij maakt. (16)
- Verbeteren van de kwaliteit van de filmpjes in de presentaties. (15)
- Andere positie van de camera. Vaak is gevraagd of de camera meer kan uitzoemen, zodat de docent niet buiten beeld komt en de bewegingen niet teveel afleiden. (15)
- Verbeteren van de mogelijkheid om vooruit te spoelen en te laden. Dit duurt lang. Ook wordt meermaals gevraagd om meer dan twee snelheidsmogelijkheden (14)
- Vragen van studenten herhalen (door docent). (9)
- Duidelijker vermelden waar de weblectures te vinden zijn, overzichtelijker aangeven waar de weblectures staan, bijvoorbeeld door één kopje 'weblectures' waaronder alle opnamen staan per faculteit/ cursus, is het ook aan te geven in Osiris, of er weblectures gemaakt worden? (7)

Technische ondersteuning

In een interview met een technische ondersteuner wordt aangegeven dat technische en organisatorische problemen zich vooral voordeden in het eerste half jaar en dat deze beschouwd kunnen worden als opstartproblemen. Dit wordt ondersteund door de cijfers, die laten zien dat de problemen over het hele jaar lager liggen dan over het eerste half jaar. Ook rapporteerden studenten in de eerste helft van het jaar veel problemen met het geluid, maar in de tweede helft van het jaar vrijwel niet meer. Verder komt naar voren dat het huidige systeem waarmee weblectures worden opgenomen (Het Rich Media systeem) goed werkt en de kwaliteit van de opnames goed is.

In hetzelfde interview is het probleem besproken dat het opbouwen van de set enige tijd in beslag neemt. Wanneer een collegezaal pas vrij is op het moment dat het college zou moeten beginnen, kan de opname niet direct starten. Er wordt daarom altijd gevraagd of even gewacht kan worden met de start van het college. Wanneer dit niet lukt, kan het begin van het college niet opgenomen worden. In het algemeen wordt altijd geprobeerd om een collegezaal al een kwartier vóór aanvang en een kwartier na het einde van een college te reserveren, zodat er voldoende tijd is voor het opbouwen en afbreken van de apparatuur.

Docenten worden door het CIM altijd geïnformeerd over het feit dat het opbreken en afbreken tijd kost.

Organisatie

Docenten

Tweederde van de docenten (67%) rapporteert dat zich geen organisatorische problemen hebben voorgedaan tijdens de laatste opname. De docenten die wel problemen hebben ervaren (33%), noemen dat de cameraman niet verscheen, de opname pas startte toen het college al bezig was, het werkcollege in plaats van het hoorcollege werd opgenomen of opnamen die te laat online beschikbaar waren.

De meeste docenten (76%) zijn het niet eens met de stelling dat het opnemen van een weblecture de docent extra tijd kost; 56% is het hier zeer mee oneens en 20% mee oneens.

Studenten

92% van de studenten is het niet eens met de stelling dat de opnames tijdens de colleges storend zijn; 75% is het hiermee zeer oneens en 17% is het ermee oneens.

Technische ondersteuning

De kosten zitten niet in de techniek (het systeem) maar in de infrastructuur. Om studenten zover te krijgen om te assisteren bij de opnames zijn activiteiten ondernomen om meer betrokkenheid en professionaliteit te creëren. Zo hebben de studenten die assisteren bij de opnames een soort uniform gekregen (zwart shirt, zwarte broek), wat zorgt voor een representatieve uitstraling. In het begin was het verloop onder de studenten hoog, maar dit is nu lager.

3.7 Leerresultaten

In deze paragraaf staat de onderzoeksvraag centraal:

Hoe percipiëren docenten en studenten de relatie tussen het gebruik van weblectures en het leerresultaat?

Docenten

Met de stelling: Weblectures dragen bij aan het verhogen van het studiesucces is 61% van de docenten het eens, 22% is het noch eens, noch oneens met deze stelling en 17% is het er in meer of mindere mate mee oneens (respectievelijk 11% en 6%).

Studenten

Indirect is er door middel van stellingen gevraagd naar de relatie tussen het gebruik van weblectures en het leerresultaat. Weblectures: 1) helpen studenten om de stof beter te begrijpen (78% is het in meer of mindere mate eens met deze uitspraak), 2) zorgen er voor dat studenten niet achter raken met de stof (64% is het hier in meer of mindere mate mee eens, terwijl 18% het er zeer mee oneens is). Ook vindt 89% van de studenten dat weblectures in meer of mindere mate meerwaarde toevoegen aan het onderwijs, respectievelijk 64% en 25%.

Een student verwoordt de meerwaarde als volgt: "*Herhaling werkt soms heel vruchtbaar, heb ik gemerkt. Thuis zit je toch in een meer ontspannen setting en neem je ook meer op. Tijdens het college is het vaak druk en rumoerig en dan is je toch wel het een en ander.*" aldus één van de studenten.

3.8 Toekomst

In deze paragraaf staat de laatste onderzoeksvraag centraal:

In hoeverre moet de universiteit Utrecht volgens docenten en studenten in de toekomst doorgaan met het gebruik van weblectures?

Docenten

Ongeveer de helft van het aantal docenten (51%) is het (een beetje) oneens met de stelling "Ik vind dat alle colleges opgenomen moeten worden ten behoeve van Weblectures"; respectievelijk 13% en 38%. Eenderde (34%) is het hiermee (een beetje) eens, waarvan 13% antwoordt 'mee eens' en 21% 'een beetje mee eens'.

Drie docenten (9%) geven aan wel door te willen gaan met weblectures, maar in een andere vorm, bijvoorbeeld door middel van podcasts of met een andere organisatie. Als reden wordt genoemd klachten over de kwaliteit.

Studenten

Studenten zijn het in een ruime meerderheid (87%) eens met de stelling: "Ik zou willen dat alle colleges in alles cursussen worden opgenomen en uitgezonden", waarvan 71% het hier zelfs zeer mee eens is.

4. Conclusies en aanbevelingen

4.1 Inleiding

De belangrijkste onderzoeksvraag in dit onderzoek is:

“Hoe wordt het gebruik van de voorzieningen van weblectures geëvalueerd door docenten en studenten aan de UU?”

Studenten zijn over het algemeen heel tevreden met deze service, maar hebben ook veel verbeteringsuggesties. Een meerderheid vindt dat alle colleges opgenomen moeten worden ten behoeve van weblectures. Docenten zijn ook tevreden, maar wel gematigder.

Weblectures worden voornamelijk opgenomen om herhaling van de stof mogelijk te maken voor studenten. Een andere belangrijke reden is het toegankelijk maken van het onderwijs voor specifieke doelgroepen.

Tweederde van de docenten is van mening dat weblectures bijdragen aan het verhogen van het studiesucces. Klachten hebben vooral betrekking op de techniek en organisatie, maar na de opstartproblemen zijn er minder technische problemen geweest.

Weblectures zijn voor een meerderheid van de studenten niet van invloed op het collegebezoek.

Een meerderheid van de docenten wil didactische ondersteuning bij het inzetten van weblectures, in de eerste plaats door middel van voorbeelden van collega's en op de tweede plaats vanuit het Expertisecentrum ICT in het onderwijs van het IVLOS.

In dit hoofdstuk worden op basis van de resultaten en de beantwoording van de onderzoeksvragen, conclusies getrokken en aanbevelingen opgesteld. In paragraaf 5.2 wordt eerst een antwoord gegeven op de verschillende onderzoeksvragen. Daarna wordt in paragraaf 5.3 de hoofdvraag beantwoord. In paragraaf 5.4 worden conclusies geformuleerd en aanbevelingen opgesteld. Tot slot wordt in paragraaf 5.5 op basis van de bevindingen in het gehele rapport, gereflecteerd op de inzet van weblectures binnen de Universiteit Utrecht.

Aangezien de respons op de vragenlijst voor zowel de docenten als de studenten laag is, kunnen de resultaten niet naar de hele doelgroep worden geëxtrapoleerd. Het onderzoek is dus niet representatief. De uitspraken en conclusie die in dit rapport worden gedaan hebben slechts betrekking op de groep die de vragenlijst heeft ingevuld en gerapporteerd. Dit is van belang bij het interpreteren van de data.

4.2 Conclusies en aanbevelingen met betrekking tot het motief voor en initiatief van het opnemen van weblectures

Docenten nemen weblectures op om herhaling van de stof mogelijk te maken voor studenten

Voor docenten is de belangrijkste reden om een weblecture op te nemen om herhaling van de stof mogelijk te maken door studenten. In meer dan een kwart ging het in de eerste plaats om het toegankelijk maken van het onderwijs voor specifieke doelgroepen (zoals gehandicapten, zieken, buitenlandse studenten). Weblectures worden door deze docenten niet opgenomen om verdieping van de stof aan te bieden of uit efficiency overwegingen.

Weblectures zijn geschikt voor studenten met een functiebeperking

Weblectures kunnen voor studenten met een functiebeperking veel voordelen bieden. De grootte van deze groep wordt vaak onderschat; 16,5% van de studenten aan universiteiten heeft een beperking. Ongeveer de helft hiervan bestaat uit studenten met beperkingen in concentratie, dyslexie, chronische aandoening/ziekte, depressieve klachten of stemmingsstoornissen en/of een beperkt uithoudingsvermogen (Severiens, 2009). Zo vinden dyslectici het meestal moeilijk om tegelijkertijd te luisteren en aantekeningen te maken. Weblectures maken het voor hen mogelijk om de eerste keer te luisteren en de tweede keer aantekeningen te maken. Voor studenten met chronische vermoeidheid is het prettig om zelf de tijd in te kunnen delen. De doelgroep studenten met een functiebeperking is voor 27% van de initiatiefnemers de belangrijkste reden om een weblecture te laten maken.

Docenten zijn niet vaak initiatiefnemers bij het opnemen van een weblecture

Opvallend is dat het initiatief voor het maken van weblectures slechts in 20% bij de docenten ligt. In bijna de helft van de gevallen is het de coördinator van de opleiding. Er is niet gevraagd naar de reden daartoe. Mogelijk komt het lage aantal docenten doordat zij de aanvraagprocedure complex of lastig vinden. Dit hebben enkele docenten (met name buiten de reikwijdte van dit onderzoek) aangegeven. De procedure om financiële middelen te krijgen verschilt momenteel per faculteit en departement. Door de drempel om financiële middelen aan te vragen te verlagen, zullen wellicht meer docenten weblectures aanvragen. Naar verwachting is de aanvraagprocedure voor het CIM en de ICTO-coördinator duidelijk en laagdrempelig genoeg. Een mogelijk andere reden voor het feit dat weinig weblectures opgenomen zijn op initiatief van de docenten, kan zijn dat docenten weinig op de hoogte zijn van het bestaan en van de mogelijkheden van weblectures.

Aanbevelingen:

- Verlagen van de drempel om weblectures aan te vragen door het vereenvoudigen van de aanvraagprocedure (door faculteiten).
- Reserveren financiële middelen (door de faculteiten).
- Meer PR en voorlichting over weblectures (en hun didactische toepassingen) voor docenten (door alle partijen in LectureNet).

4.3 Conclusies en aanbevelingen met betrekking tot het (didactisch) gebruik van weblectures

Weblectures worden vrij conservatief ingezet door docenten

Opvallend is dat weblectures vooral worden ingezet voor de registratie van hoorcolleges voor voltijds bachelorstudenten. Het feit dat docenten nu weinig weblectures (willen) hergebruiken, heeft daar wellicht mee te maken. Wanneer weblectures niet alleen ingezet worden als herhaling van een hoorcollege, maar als additioneel leermiddel, zal dit mogelijk anders zijn. Denk bijvoorbeeld aan het verdiepen van een bepaald onderwerp of de uitleg van een bepaald concept of model. Ook het aantal weblectures dat bekeken wordt per student zal dan hoger uitvallen.

Weblectures zijn voor een meerderheid van de studenten niet van invloed op het collegebezoek

Het online beschikbaar stellen van collegeopnamen is voor een meerderheid van de studenten niet van invloed op het collegebezoek. Slechts 10% van de studenten bezocht (meer dan) de helft van de colleges niet omdat de colleges online beschikbaar zouden komen te staan.

Weblectures dragen bij aan het verhogen van het studiesucces van studenten

Tweederde van de docenten is van mening dat weblectures bijdragen aan het verhogen van het studiesucces.

Docenten ondernemen meestal geen specifieke activiteiten om het leereffect van weblectures te verhogen

Een ruime meerderheid van de docenten verricht geen specifieke activiteiten om het leereffect van de weblecture te vergroten. Er zijn meerdere onderwijskundige toepassingen van weblectures, die het interactief en/of activerend leren stimuleren en waarvan verwacht wordt dat ze het onderwijskundig rendement vergroten (Marty, 2009). Uit de vragenlijst blijkt dat zowel docenten als studenten hier nauwelijks van op de hoogte te zijn. Te denken valt bijvoorbeeld aan toepassingen zoals:

- Voorafgaand aan cursus aanbieden van uitleg van basisbegrippen en/of concepten waardoor studenten beter voorbereid kunnen beginnen;
- Uniform en consistent opleiden: door studenten dezelfde opnamen te laten bekijken, krijgen ze allen dezelfde informatie en wordt gewaarborgd dat alle benodigde inhoud aan bod gekomen is;
- Ontwikkelen van zelftoetsen, waarbij na elk antwoord een link naar de scène van de video met het juiste antwoord wordt gegeven (is in toekomst mogelijk);
- Korte opnamen met uitleg en/of demonstratie over één onderwerp (zoals een theorie of een managementmodel);
- Aanbieden van een combinatie van een gerichte opdracht met een weblecture (zoals het laten schrijven van een essay of het opzoeken van een relevant krantenknipsel);
- Herhaling: (delen) van presentaties/ colleges opnieuw aanbieden om de inhoud beter te verwerken, bijvoorbeeld ter verduidelijking of vlak voor een toetsmoment, en
- Beschikbaarheid van nieuwe kennis door uitwisseling van weblectures met anderen, bijvoorbeeld internationale universiteiten of experts op een specifiek vakgebied.

Uit dit onderzoek komt niet naar voren waarom dit niet gebeurt. Mogelijk wordt hier meer en vaker gebruik van gemaakt wanneer docenten beter op de hoogte zijn van de mogelijkheden en voorbeelden kunnen zien van collega's.

Het SURF-project 'OASE', waarin de Universiteit Utrecht participeert in het kader van de Nationaal Actie Plan gaat specifiek in op de didactische toepassingen van weblectures. Een aantal pilots dat door de Universiteit Utrecht wordt uitgevoerd, gaat hierover. OASE biedt de gelegenheid om hier meer ervaring mee op te doen en zodoende good practices te verzamelen.

Aanbevelingen:

- Docenten informeren over didactische toepassingen van weblectures, met name de inzet van de weblectures als additioneel leermiddel, bijvoorbeeld ter verdieping van de stof (door Expertisecentrum ICT in het onderwijs en door de ICTO-adviseurs in faculteiten).
- Voorbeelden van docenten die 'de weblecture als additioneel leermiddel' inzetten en die beschikbaar stellen aan andere docenten (door Lecturenet).

- Docenten informeren over de manier waarop zij het leereffect van weblectures kunnen verhogen en voorbeelden van collega's laten zien die hiermee hebben gewerkt (door Expertisecentrum ICT in het onderwijs en door de ICTO-adviseur).
- Ontwikkelen van een verdiepingsworkshop: meer met weblectures dan alleen het opnemen van een hoorcollege (door Lecturenet en/of OASE en of ICTO-adviseur).
- Vanuit de technische ondersteuning kunnen technische verbeteringen nader worden onderzocht. Te denken valt aan bijvoorbeeld het maken van een hoofdstukindeling en het geschikt maken van een toets waarin naar (specifieke delen van) weblectures verwezen kan worden.

4.4 Conclusies en aanbevelingen met betrekking tot professionalisering en ondersteuning bij het gebruik van weblectures

Docenten willen vooral leren van voorbeelden van collega's

Een meerderheid van de docenten wil didactische ondersteuning bij het inzetten van weblectures, in de eerste plaats door middel van voorbeelden van collega's en op de tweede plaats vanuit het Expertisecentrum ICT in het onderwijs van het IVLOS. Het Expertisecentrum ICT in het onderwijs kan in samenwerking met de facultaire ICTO-coördinatoren docenten adviseren bij de wijze waarop zij weblectures inzetten door voorlichting te geven en professionaliseringsactiviteiten te organiseren. Ook kan het Expertisecentrum ICT in het onderwijs good practices en ervaringen van docenten verzamelen, bundelen en ter beschikking stellen van andere docenten. Ook kan meer bekendheid worden gegeven aan de site www.lecturenet.nl.

Weblectures als instrument voor de professionalisering van de docent

Ongeveer de helft van de docenten ziet een bijdrage van de weblectures in de professionalisering van de docent. Mogelijk kan dit verder worden ondersteund door een structurele inbedding in de BKO-trajecten die docenten binnen hun faculteit doorlopen.

Aanbevelingen:

- Het Expertisecentrum ICT in het onderwijs van het IVLOS zal, in nauwe samenwerking met de facultaire ICTO-coördinatoren het leren van collega's faciliteren.
- Het Expertisecentrum ICT in het onderwijs kan in samenwerking met de facultaire ICTO-coördinatoren didactische ondersteuning, voorlichting en voorbeelden bieden aan docenten.
- Onderzoeken of het gebruik van weblectures een plaats kan krijgen in professionaliseringstrajecten van docenten, zoals het BKO-traject (door faculteiten).

4.5 Conclusies en aanbevelingen met betrekking tot de techniek en organisatie rondom weblectures

Na de opstartproblemen zijn er minder technische problemen geweest

Een meerderheid van de docenten geeft aan dat zich geen technische problemen hebben voorgedaan tijdens het opnemen van de laatste weblecture. Bij de docenten die wel te maken hebben gehad met technische problemen, was het vooral de zendmicrofoon die niet goed werkte. Van de studenten is viervijfde deel (zeer)

tevreden over de kwaliteit van de weblectures (beeldkwaliteit, geluid en de wijze waarop de docent in beeld komt).

Voor de organisatorische problemen is het lastig een oplossing te vinden

Tweederde van de docenten rapporteert dat zich geen organisatorische problemen hebben voorgedaan tijdens de laatste opname. De docenten die wel problemen hebben ervaren, noemen dat de cameraman niet verscheen, de opname pas startte toen het college al bezig was, het werkcollege in plaats van het hoorcollege werd opgenomen of opnamen die te laat online beschikbaar waren. Voor het later beginnen met de opnamen door het opbouwen van de apparatuur is het moeilijk om een oplossing te vinden. De timeslots van de weblectures sluiten namelijk niet aan op de tijden van de colleges. Door het zalentekort is het niet mogelijk om de locaties (de roostering) aan te passen aan de opnamen. Hierdoor is er minder tijd vooraf en achteraf om apparatuur op te bouwen en wordt het duurder doordat de apparatuur steeds van de ene locatie naar de andere locatie verplaatst moet worden. Wel wordt er zo goed mogelijk vooraf gecommuniceerd over het feit dat tijd nodig is om op- en af te bouwen.

Aanbevelingen:

- Onderzoeken hoe de problemen met de zendmicrofoon structureel verholpen kunnen worden (door LectureNet). Wellicht kan de cameraman standaard een werkend reserve-exemplaar meenemen.
- Communiceer vooraf dat het college 10 minuten na aanvang begint zodat er voldoende tijd is om de opnameapparatuur op te bouwen (door Lecturnet en door ICTO-adviseur).
- Als vooraf geen zekerheid is over het beschikbaar komen van de weblectures, geef dat dan vooraf aan om verkeerde verwachtingen te voorkomen. In geval van studio-opnamen is hier meestal wel zekerheid over te geven (door opleidingscoördinator of faculteit).
- Evalueer na elke opname of er problemen zijn geweest rondom techniek en organisatie en zo ja, welke; en koppel oplossingen terug aan de betrokkenen (door CIM).

4.6 Conclusies en aanbevelingen met betrekking tot weblectures in de toekomst

De Universiteit Utrecht moet ook in de toekomst doorgaan met het gebruik van weblectures

Studenten zijn over het algemeen tevreden met deze service en een meerderheid vindt dat alle colleges opgenomen moeten worden ten behoeve van weblectures. Docenten zijn hier gematigder over. De helft van de docenten wil niet dat alle hoorcolleges voortaan opgenomen worden. Door verschillende studenten wordt benadrukt dat de weblectures niet alle hoorcolleges zouden moeten vervangen. Als reden daarvoor wordt genoemd dat ze de mogelijkheid willen behouden om vragen aan de docent te stellen en vanwege de interactie en het contact met andere studenten.

Vanuit didactisch en financieel perspectief is het niet wenselijk om alle hoorcolleges op te nemen. Dit brengt hogere kosten met zich mee en levert niet per definitie onderwijskundige meerwaarde op. Geadviseerd wordt om kritisch te blijven kijken naar welke opnamen wel of juist niet gemaakt worden en daarin afgewogen keuzes te maken op basis van een kosten/batenanalyse.

Aanbevelingen:

- Per situatie kritisch beoordelen of het maken van een weblecture meerwaarde biedt (op basis van een kosten/batenanalyse) (door faculteiten).

Referenties

Martyn, M.A. (2009). "Engaging Lecture Capture: Lights, Camera... Interaction!" Educause Quarterly Magazine, Volume 32, Number 4. Downloadbaar op <http://www.educause.edu/EDUCAUSE+Quarterly/EDUCAUSEQuarterlyMagazineVolume/EngagingLectureCaptureLightsCa/192960>.

Severiens, S., Rezai, S., Wolff, R., de Koning, J., Gravesteijn, J., Tanis, O., Beretty, T. (2009). "Studeren met een functiebeperking". RISBO/SEOR. Uitgave van Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Downloadbaar op <http://www.minocw.nl/wetenschap>.

Bijlagen:

- 1. Vragenlijst docenten**
- 2. Vragenlijst studenten**
- 3. Verbetersuggesties van studenten**

Bijlage 3: Verbetersuggesties van studenten

In deze bijlage worden de meest genoemde verbetersuggesties door studenten genoemd. Het cijfer achter elke suggestie geeft het aantal respondenten weer dat de suggestie heeft gegeven.

- Verbeteren van de kwaliteit van het geluid. Het geluid is nu vaak te zacht of niet continu aanwezig, al dan niet door problemen met de microfoons. Ook loopt het geluid soms niet synchroon met beeld. (62)
- Sneller online plaatsen van weblectures, bij voorkeur binnen drie dagen. (28)
- Bij alle of bij meer cursussen aanbieden. (27)
- Geen verkeerde verwachtingen scheppen. Duidelijk aangeven of een college online wordt gezet en dat dan ook doen. Nu werden niet alle colleges kwamen online gezet terwijl dat wel vooraf wel was aangegeven. (19)
- Mogelijkheid bieden om te zien waar de docent naar wijst op de slide: zien waar docent pointer op richt of welke aantekeningen hij maakt. (16)
- Verbeteren van de kwaliteit van de filmpjes in de presentaties. (15)
- Andere positie van de camera. Vaak is gevraagd of de camera meer kan uitzoemen, zodat ze docent niet buiten beeld komt en de bewegingen niet teveel afleiden. (15)
- Verbeteren van de mogelijkheid om vooruit te spoelen en te laden. Dit duurt lang. Ook wordt meermaals gevraagd om meer dan twee snelheidsmogelijkheden (14)
- Vragen van studenten herhalen (door docent). (9)
- Duidelijker vermelden waar de weblectures te vinden zijn, overzichtelijker aangeven waar de weblectures staan, bijvoorbeeld door één kopje 'weblectures' waaronder alle opnamen staan per faculteit/ cursus, is het ook aan te geven in Osiris, of er weblectures gemaakt worden? (7)

1-5:

- Direct bij aanvang van het college starten met opname, nu miste het eerste stukje (5)
- De weblectures werken op sommige computers niet zonder aanvullende software te installeren, dan is er bijvoorbeeld geen beeld. (5)
- Weblectures niet opsplitsen in meerdere delen. (4)
- Eruit knippen van pauzes, versprekingen of als docent water drinkt (3)
- Camera graag achterin de zaal zetten ipv in midden (om colleges niet te storen) en docent opnemen; niet zozeer de zaal (niet alleen vanwege de bewegingen van de camera, maar ook vanwege het zoemen van de motor) (3)
- Weblectures downloadbaar aanbieden zodat ze tijdens het reizen bekeken kunnen worden (3)
- Graag meer en meer correcte info bij de weblectures vermelden (als tekst), zoals een korte omschrijving over de inhoud. De data en namen onder een weblecture kloppen niet altijd, en kan de docent hier extra info aan toevoegen? (3)
- Mogelijkheid om het videobeeld (van de docent) te vergroten (3)
- beeld docent niet nodig (2) (anderen geven weer aan 'fijn dat docent zichtbaar is itt slideshare)
- Weblectures waarbij nu alleen de slides en de audio wordt laten zien, vervangen door dit soort weblectures waarbij beeld docent ook zichtbaar is
- Hoofdstukindeling maken (2)
- Slides ook als ppt aanbieden (2)
- Docenten leren omgaan met microfoontjes
- Weblectures beschikbaar houden, niet te snel weghalen (2)
- Betere beeldkwaliteit (hogere resolutie van het scherm van de docent) (2)

Eenmalig genoemd:

- Geen opnamen zonder slides maken (1)
- Meer uitleg over het gebruik van weblectures aan studenten (1)
- Weblectures ook inzetten om stof te presenteren waarvoor geen tijd is tijdens hoorcolleges (1)
- Weblectures te snel van BB afhalen (1)
- Liever in het Nederlands dan in het Engels (1)
- Groter bedieningspaneel op mijn computer thuis (1)
- Wanneer het weblecture gemaakt is van een hoorcollege, deze alleen ter beschikking stellen aan studenten die er bij aanwezig waren. (1)
- Ondersteuning met google Chrome browser. (1)
- Weblectures afspeelbaar met andere programma's maken (1)
- De inhoud van een weblecture sneller aan bod laten komen dan tijdens het hoorcollege (1)
- Als weblectures worden aangeboden de aanwezigheidsverplichting afschaffen, zodat er geen mensen meer komen die alleen maar kletsen en studenten wat rustiger zijn (1)
- Inhoud van de live hoorcolleges afstemmen op online hoorcolleges (1)
- Weblectures met interactie zijn leuker om naar te kijken (1)
- Geen live hoorcolleges meer (1)

Universiteit Utrecht

Zo aankruisen:
 Correctie:

Bij voorkeur een balpen gebruiken voor het invullen van deze evaluatie! Geen rode pen gebruiken. Deze evaluatie wordt machinaal verwerkt. Let u bij het invullen van deze evaluatie op de hiernaast weergegeven invulinstructie.

I. Achtergrondgegevens

1. Bij welke faculteit of onderwijsinstituut bent u werkzaam?

- Bètawetenschappen
 Diergeneeskunde
 Geesteswetenschappen
 Geneeskunde / UMCU
 Geowetenschappen
 Recht, Economie, Bestuur en Organisatie
 Sociale Wetenschappen
 University College
 IVLOS
 Overig, nl...

2. Hoe vaak heeft u al eerder een weblecture laten opnemen?

- geen enkele keer
 (aantal keer invullen)
 weet ik niet meer

3. Heeft deze opname uw departement geld gekost?

- ja
 nee
 weet ik niet

II. Algemeen

4. Voor welk vak heeft u deze laatste weblecture laten opnemen?

5. Werd deze laatste weblecture opgenomen voor voltijd en/of deeltijd studenten?

- voltijdstudenten
 deeltijdstudenten
 voltijd en deeltijd studenten
 contractanten

6. Werd deze laatste weblecture opgenomen voor bachelor of master studenten?

- bachelor studenten
 master studenten
 bachelor en master studenten
 andere doelgroep, namelijk...

7. Waarvan heeft u deze laatste opname laten maken?

- hoorcollege
 gastcollege
 werkcollege
 anders, namelijk...

8. Indien u eerder opnamen heeft laten maken, waarvan heeft u die laten maken? Meerdere antwoorden mogelijk.

- geen
 gastcollege
 werkcollege
 hoorcollege
 anders, namelijk...

9. Waarom heeft u deze weblecture op laten nemen? Kies de meest belangrijke reden.

- om herhaling van de stof mogelijk te maken voor studenten
 om onderwijs toegankelijker te maken voor specifieke doelgroepen (gehandicapten, deeltijders)
 efficiency, om volgende keer hetzelfde niet nogmaals te hoeven doen (tijdbesparing docenten)
 iets extra's: om verdieping van de stof aan te bieden
 om een andere reden, namelijk...

10. Waarom heeft u eerdere weblectures op laten nemen? Meerdere redenen mogelijk.

- om herhaling van de stof mogelijk te maken voor studenten
 om onderwijs toegankelijker te maken voor specifieke doelgroepen (gehandicapten, deeltijders)
 efficiency, om volgende keer hetzelfde niet nogmaals te hoeven doen (tijdbesparing docenten)
 iets extra's: om verdieping van de stof aan te bieden
 om een andere reden, namelijk...
 niet van toepassing

11. Wie heeft initiatief genomen tot het laten maken van deze opname?

- ikzelf
 coördinator vanuit opleiding
 ICTO-adviseur
 anders, namelijk...

12. Hoe zijn de studenten geattendeerd op deze weblecture? Kies de meest belangrijke vorm.

- er is naar verwezen tijdens het hoorcollege
 er is naar verwezen in de elektronische leeromgeving (Blackboard of WebCT Vista)
 er is naar verwezen in schriftelijk materiaal (bijv. readers, opdrachten)
 anders, namelijk...

13. Zou u de opname bij een volgende cursus opnieuw willen gebruiken?

- ja, want...
 misschien, want...
 nee, want...
 weet niet, want...

III. Toepassingen

14. Welke specifieke activiteiten heeft u tijdens de laatste opname verricht om het leereffect te vergroten? Denk bijvoorbeeld aan:

- geen
 uitleg vooraf van basisbegrippen en concepten
 zelftoets
 korte opname met uitleg
 combinatie van een gerichte opdracht met de weblecture
 delen van het weblecture opnieuw aanbieden
 uitwisseling van deze weblecture met iemand anders
 poll-functie: vragen stellen die online beantwoord kunnen worden
 anders, namelijk...

15. Welke didactische ondersteuning wenst u bij het inzetten van weblectures?

- geen
 voorbeelden van collega's
 advies facultaire ICTO-coördinator
 advies IVLOS-expertisecentrum ICT in het onderwijs
 een cursus
 anders, namelijk...

IV. Techniek / organisatie

16. Hebben zich tijdens de laatste opname technische problemen voorgedaan tijdens het opnemen van de weblecture?

- nee
 ja, namelijk...
 zendermicrofoon werkte niet
 problemen met het licht in de zaal, opname te donker
 anders, namelijk...

17. Hebben zich tijdens de laatste opname organisatorische problemen voorgedaan rondom het opnemen van de weblecture?

- nee
 ja, namelijk...
 cameraman verscheen niet
 opname pas gestart toen college al bezig was
 zaal ongeschikt
 anders, namelijk...

V. Kosten

18. Een weblecture laten opnemen kost momenteel 150 euro per opname. Heeft dat invloed gehad op het aantal opnamen dat u heeft laten maken? Wilt u uw antwoord toelichten? Waarom wel of waarom niet?

- ja, ik heb er daardoor meer gemaakt dan ik oorspronkelijk van plan was
 ja, ik heb er daardoor minder gemaakt dan ik oorspronkelijk van plan was
 nee

VI. Uitspraken

Geef op een 5-puntsschaal aan in hoeverre u het eens noch oneens bent met de volgende uitspraken

	mee oneens		mee eens		weet niet
19. Weblectures dragen bij aan het verhogen van het studiesucces.	☐	☐	☐	☐	☐
20. Weblectures maken studenten lui.	☐	☐	☐	☐	☐
21. Ik vind dat alle colleges opgenomen moeten worden ten behoeve van Weblectures.	☐	☐	☐	☐	☐
22. Het opnemen weblectures moet door mijn faculteit betaald worden.	☐	☐	☐	☐	☐
23. Weblectures zijn het meest geschikt om hoorcolleges interactiever te maken.	☐	☐	☐	☐	☐
24. Het opnemen van een weblecture kost de docent extra tijd.	☐	☐	☐	☐	☐
25. Weblectures dragen bij aan de professionalisering van de docent.	☐	☐	☐	☐	☐

Zo aankruisen:
Correctie:

Bij voorkeur een balpen gebruiken voor het invullen van deze evaluatie! Geen rode pen gebruiken. Deze evaluatie wordt machinaal verwerkt. Let u bij het invullen van deze evaluatie op de hiernaast weergegeven invulinstructie.

Gebruik

1. Hoeveel weblectures waren er beschikbaar tijdens dit vak? Geen (ga door naar vraag 23)
 1-4
 5-8
 9-14
 Meer dan 14
 weet ik niet meer
2. Hoeveel van de weblectures heb je bekeken? Geen (ga door naar vraag 23)
 Minder dan de helft
 De helft
 Meer dan de helft
 Allemaal
3. Waar heb je ze bekeken? Op de Universiteit
 Elders (bijvoorbeeld thuis)
4. Hoe heb je de (meeste) weblectures bekeken? Helemaal
 Helemaal, maar veel vooruitspoelend
 Niet helemaal: zoekend naar specifieke onderdelen die ik heb bekeken
5. Heb je meerdere keren hetzelfde college/deel van een college bekeken? Ja
 Nee
 Weet ik niet meer
6. Waarvoor heb je de weblectures gebruikt? (meerdere antwoorden mogelijk)
 Maken aantekeningen
 Nalopen aantekeningen
 Herhalen stof
 Oefenen voor tentamen
 Gemiste (delen van) colleges
 Anders, nl. (licht toe in onderstaand open veld).
7. Hoe vaak heb je een (deel van een) college niet bijgewoond maar het wel online bekeken?
 Geen enkele keer
 Minder dan de helft
 De helft
 Meer dan de helft
 Allemaal
8. Hoe vaak ben je niet naar een college gegaan omdat het toch online zou komen te staan?
 Geen
 Minder dan de helft
 De helft
 Meer dan de helft
 Allemaal
9. Heb je een beperking, zoals een functiestoornis, een chronische ziekte of een handicap die van invloed is om te kunnen presteren in je studie?
 Ja
 Nee

Hieronder volgt een aantal stellingen. Kruis in het relevante vak aan wat je mening is over de stelling.

	zeer mee oneens		zeer mee eens			nvt
10. Het bekijken van weblectures via internet gaat goed	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. De geluidskwaliteit van de opnames is goed	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. De video-opnames zijn goed gemaakt (docent is in beeld, geen schokkende camera)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Het beeld van de docent is groot genoeg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Het beeld van de docent heeft meerwaarde	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. De mogelijkheid om op basis van slides door de presentatie te klikken is handig	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Ik vind de opnames tijdens de colleges storend	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Door de opnames heb ik minder aantekeningen gemaakt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18. De weblectures helpen me om de stof beter te begrijpen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19. De weblectures zorgen ervoor dat ik niet achter raakte met de stof	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20. De weblectures zijn een goede vervanging van een gemist college	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21. De weblectures zijn nuttig bij het voorbereiden van het tentamen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22. De weblectures voegen meerwaarde toe aan het onderwijs	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23. Ik zou willen dat alle colleges in alle cursussen worden opgenomen en uitgezonden	☐	☐	☐	☐	☐	☐

24. Wat zou er volgens jou nog verbeterd moeten worden?

25. Heb je nog suggesties of opmerkingen?